

Dr. Kolláth György

A magára talált Alkotmánybíróság színvonalas, egyhangú határozatában tette helyre az állambiztonsági múltat vizsgáló parlamenti bizottság alkotmányossági gubancait. Alkotmányellenes mulasztás miatt szűk 5 hónapon belüli törvényalkotási kötelezettséget állapított meg az Országgyűlésnek, továbbá pár konkrét döntést is hozott. A határozat egyes indítványokat nem akceptált. Totális győzelmet senki sem aratott. A pártpolitikusok utólagos

kommentárja, hamis öngazolása alatta marad az értékelhetőség szintjének. A határozat előadó alkotmánybírája Dr. Kukorelli István alkotmányjogász professzor volt, és ez jót tett a döntésnek. Tanári precizitás, higgadt absztraháló készség, magas elméleti tudás és világos okfejtés győzi meg az olvasót arról, hogy most(antól) talán a közjog „Stúdió 11-e” nem kudarckerülően, hanem alkotmányos súlyának megfelelően, sikerorientált módon muzsikál.

Egyáltalán nem biztos, hogy a parlament meg fog felelni a magas mércének. Az AB-határozat gyakorlati átültetése nem pusztán puskaporos légkörben történik, hanem a politikai haragszomrád kezd lenyomni mindenféle – általános vagy egyedi - rendezést illető szándékot, alkotmányos megfontolást. Ez idő szerint a bizottságosdi csak addig érdekes, amíg az ellenfél megfeszíthető. Gyakran az első pillanattól látható, hogy eredménytelen lesz a testület működése. Sokan hivatkoznak legitimációra, de a jogelveket senki sem tiszteli. Mintha nem akarná észrevenni a T. Ház, hogy működésének hatékonysága, jogszerűsége és általános nívója már a 80-as évek végének - nem szabadon választott - parlamentjét is mélyen alulmúlja. Lassan az Országgyűlés politikai késdobálóvá válik, amit rossz nézni, és túrhetetlen így hagyni.

Ebbe a közegbe hendikeppel érkezett az AB-határozat, mely – kulcselemként - a parlament mulasztását írja elő orvosolni. Az elmulasztott lecke: minden olyan parlamenti bizottság, amely vizsgálódhat, csakis törvényben meghatározott rend szerint tevékenykedhetnék, és elemi kötelesség megteremteni a bizottsági vizsgálatok hatékonyságának egyéb törvényi feltételeit is. Tarthatatlan, hogy az országgyűlési bizottsági vizsgálatok nem biztosítják törvény útján a közügyek megvitatásának szabadságát /Alkotmány 61. §. (1) bekezdés/, sem a személyiség és a magánszféra védett szabadságát /Alkotmány 54.§ (1) bekezdés és 59. §. (1) bekezdés/, ráadásul jogorvoslat sem állt rendelkezésre a bizottság által hozott, jogot-érdeket sértő jogalkalmazói döntéssel szemben /Alkotmány 57. §. (5) bekezdés/. Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg az AB, ha alapvető jogok érvényesüléséhez szükséges garanciák hiányoznak, illetve, ha a hiányos szabályozás alapvető jog érvényesítését veszélyezteti. Az AB tehát törvényi szabályozást követel meg. Az állambiztonsági múlt feltárását elrendelő, 41/2002. (VII.12.) OGY-határozat - tavaly nyár óta jól láthatóan – a fenti fogyatékoságokat koncentráltan tükrözte, ezért azt az AB megsemmisítette. Végül, egy számmal jelölt ügy /850/D/2002/ személyi érintettjének panaszát befogadta, s részére a tavalyi meghurcoltatással szemben későbbi jogorvoslati lehetőséget deklarált. Nem elsősorban e 3 döntés maga, hanem az érvek rendszere figyelemre méltó. Kiemelések:

Kevés az, ha a jogszabály csak ennyit mond: „Az Országgyűlés állandó bizottságokat alakít tagjaiból, és bármely kérdés megvizsgálására bizottságot küldhet ki. Az országgyűlési bizottságok által kért adatokat mindenki köteles a rendelkezésükre bocsátani, illetőleg köteles előtük vallomást tenni.” /Alkotmány 21. §./ Részletező normákat valamelyest ma még csak a Hárszabály ad, de az AB-határozat szerint „a Hárszabály alapvetően a bizottságok önszabályozására bízta a vizsgálati eljárások rendjének meghatározását”. A jogi biztosítékok szempontjából ez nem elegendő. Más, alapvető alkotmányossági összefüggések sem stimmelnek. Az AB szerint a jogállamiság egyik legfőbb kritériuma a hatalommegosztás elve. „Ebből az elvből következik, hogy nincsen az Országgyűlésnek alárendelt hatalmi

Cím
Vizsgálat: felejtse el?!
Dátum
2003.11.13.

Dr. Kolláth György

ág, s egyik hatalmi ág sem vonhatja el a másik jogosítványait....alkotmányos demokráciában nincs korlátlan és korlátozhatatlan hatalom, s az egyes hatalmi ágak hatalmi ellensúlyt képeznek a többi hatalmi ággal szemben. E körrel függ össze a kormányzati munka és így a végrehajtó hatalom ellenőrzése, melynek keretében és érdekében az Országgyűlés – bizottságai révén – vizsgálatokat folytathat, és köteles beszámoltatni a minisztereket.” Ez az információ-szerzés elengedhetetlen, összefügg az un. információ-szabadsággal, azaz a kommunikációs alapjogok itt sem sérülhetnek. Parádés oldalvágással az AB ehelyütt /10. oldal, II. 3.12 pont/ idézi korábbi tételét: „Az eszmék, a nézetek szabad kifejtése, a mégoly népszerűtlen vagy sajátos elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és valóban eleven társadalom létezésének alapfeltétele”. Huncut, aki nem hall ki ebből a mosdatlan beszédre is szóló, jogi álmokat csillapító intenciót!/ Jómagam hozzátenném: miként az Országgyűlés bizottságai révén ellenőrzi a végrehajtó hatalom működését, a fenti jog nyomán a nép is ellenőrzi a választott, jól fizetett, bizottságokban bajvivő honatyáit is. Ezt hívja az AB-határozat „a közügyek megvitatása kiemelkedő szerepének”. Póriasan: helyettünk, miattunk, velünk kapcsolatban nem tehetnének meg akármit a mi képviselőink. Közünk van a dolgokhoz.

Meggyőző érvek szólnak arról is, hogy mennyire más az, ha valaki a közigazgatás, avagy a bíróság előtt fél (de nagyon), s mennyire nem lehetne ugyanez a parlamenti bizottsági meghallgatása. Más, de miként és mennyire: erre nézve semmi sincs a törvényekben. Idézet, 12. oldal, II. 3.2.1 pont: „Mivel egyetlen közhatalmi intézménynek sincs korlátlan hatalma az emberek felett, a vizsgálati tevékenységet végző országgyűlési bizottságok jogosítványai sem lehetnek korlátlanok. ...Az országgyűlési bizottságok sem jogosultak saját szabad elhatározásuk alapján bármilyen ügyben, bárkiről, bármilyen információt megismerni.” Kár, hogy itthon nem tisztázott a meghallgatásra meghívott személy jogállása, pedig nyilvánvaló, hogy önvádra kötelezése, ártatlansága vélelmének tagadása nonszensz volna. Elemi igény, hogy világos legyen az ő bevonásának minősége (tanú, terhelt?), továbbá törvény rendelkezék a jogi képviseléről, sőt jogorvoslati lehetőségéről is. Erre Európában már van példa. Ilyenfajta garanciák nélkül itthon sem lehet korrekt bizottsági jogalkalmazás. A rendezés műfaját tekintve csak törvény lehet. Borítékolható a vita abban a kérdésben, hogy vajon ez feles vagy kétharmados norma legyen-e, netán a kétharmadosok közül melyik?!

Az AB-határozat – szerintem - mestermunka az itt jelentkező normák minősége, hatása és elbírálhatósága tekintetében is. Jól tette a testület, hogy nem rekedt meg a szabályozás – sumák és jogsértő – szintjének konstatálásánál, hanem a 41-es OGY-határozat alkotmányellenességét kimondva végigvitte álláspontját az alkotmányjogi panasz megalapozottságában is. Ideje (volt) véget vetni a pürroszi győzelmek kétségbeesett kiosztásának. Helyes volt a jogbiztonságra tenni végre a hangsúlyt. Érezzék az emberek, hogy értük is van az Alkotmánybíróság.

Markáns, látnoki ajánlás szól a határozatban az 5 hónapon belüli, muszáj-törvény hatálybalépéséig várható interregnumról. A határozat nem zárja ki, hogy az Országgyűlés vizsgálatokat végző bizottságokat hozzon létre, s a már meglévők folytassák munkájukat. Igenám, csakhogy az AB határozata mindenkire kötelező (már, persze akit illet). Ezért, csak arra figyelmeztet az AB, hogy „tiszteletben kell tartani a számba vett alkotmányossági szempontokat”. Gyakorlati nyelvre lefordítva: ha nincs törvény X,Y előírt meghallgatására, adatkezelésére nézve, akkor csak az ő önkéntes együttműködésére szabad építeni.

Hogyan jött át mindez a napi politikában? Képies hasonlattal talán a három bölcs majom módjára: az egyik nem lát, a másik nem hall, a harmadik meg se nyikkan. Mi lesz így ebből?